

דַּרְשֵׁתִי קַרְבַּתְךָ

על פי שיעורו של הרב איתן כהן שליט"א • בית הכנסת פרי מגדים, צפת • השיעור נמסר במצ"ש פרשת ויקהל, תשפ"ה

להתלמד באמונה

כָּל שְׂמֵתֶקְרִיבִים לִימֵי פֶסַח, תִּיבִיּוֹת יוֹתֵר לְהִתְלַמֵּד בְּאֵמוּנָה, לְזַכֵּר שֶׁהַכֹּל מִנְהַג מִמֶּנּוּ יִתְבָּרַךְ. שְׁגִם הַצִּלְחָה בְּלִמּוּד, שֶׁבֶן אָדָם בְּרוּךְ הַשֵּׁם יוֹשֵׁב, לּוֹמֵד וּמְבִיֵן, גַּם זֶה מִמֶּנּוּ יִתְבָּרַךְ. הַכֹּל, הַכֹּל.

בְּדַרְךָ כָּלֵל רַב הַעוֹלָם נוֹטִים לְהֶאֱמִין רַק אִיפֹה שֵׁשׁ כְּשִׁלּוֹנוֹת – שִׁזָּה בֵּא מְאֻלָּקִים. אֲבָל אִיפֹה שֵׁשׁ הַצִּלְחוֹת – זֶה כָּבֵד לֹא קִשּׁוֹר לֵאלֹקִים.

לְכוּ הַעֲבֹדָה שְׁלֵנוּ, כֹּל הַיָּמִים הָאֵלֶּה, בְּאֵמֶת, לְהִתְלַמֵּד בְּאֵמוּנָה. הַזְכַּרְנוּ בְּשִׁעוּרֵים הַקּוֹדְמִים, שֶׁאֵמוּנָה זֶה דְּבַר כִּזָּה גְבוּהָ, אֵמוּנָה זֶה מֵרִים לָךְ אֶת כָּל הַמְצוּוֹת. בְּכַדִּי שֶׁתִּקְבַּל שִׁכְר יוֹתֵר גָּדוֹל בְּתַפְלִין שֶׁלָּךְ צְרִיף שֶׁהָאֵמוּנָה שֶׁלָּךְ תִּהְיֶה יוֹתֵר חֲזָקָה. כָּל שֶׁהָאֵמוּנָה חֲזָקָה, הַשִּׁכְר עַל מִצְוֹת שֶׁבֶת מֵאֵד גְבוּהָ. כָּל שֶׁאֵתָּה יוֹתֵר מְאֻמִּין, הַשִּׁכְר עַל הַתַּפְלָה שֶׁלָּךְ גַּם כֵּן יוֹתֵר גְבוּהָ. זֶה לֹא נִגְמַר סִפְּצִיפִּית רַק בְּמִצְוֹת הָאֵמוּנָה, זֶה מִצְוֵה כְּלָלִית שֶׁמִּרְמֶה אֶת כָּל הַמְצוּוֹת כֻּלָּם. וְלָכוּ צְרִיף בְּאֵמֶת לְהִתְחַזֵּק מֵאֵד מֵאֵד בְּאֵמוּנָה.

כל הבן הילוד היארה תשליכהו

הַבִּאֲתִי דְבָרִים שֶׁאַתֶּם כָּבֵד מִכִּירִים אוֹתָם. אֲנִי רַק חוֹזֵר עֲלֵיהֶם כְּדִי לְרַאוֹת אִיךְ חֲזִ"ל הַסִּתְפָּלָה עַל זֶה בְּאוֹר שֶׁל הָאֵמוּנָה.

פְּרַעַה מְקַבֵּל מֵהַיּוֹעֲצִים שְׁלוֹ, שְׂמִי שֶׁאֲמֹר לְהַפִּיל אוֹתוֹ, מִי שֶׁאֲמֹר לְהַחְרִיב אֶת מִצְרַיִם, הוּא צְרִיף לְהַגְלֵד, וְלָכוּ צְרִיכִים לְחַסֵּל אוֹתוֹ. אֲזִי מֵה עוֹשִׂים? "כָּל הַבֵּן הַיְלִיד הַיָּאִרָה תְּשַׁלִּיכֶהוּ" (שְׁמוֹת א, כב.). כֹּל בֶּן שְׂנוֹדֵד לְזֶרֶק אוֹתוֹ לִיאֹר.

בְּגִלְל שְׁצִרִיכִים לְזֶרֶק לִיאֹר, אֲזִי לֹא הִיְתָה בְּרָרָה, וְעַמְרָם וְיֹוֹכָבֵד שָׂמוּ אֶת מִשֶׁה בְּתַבָּה, זָרְקוּ אוֹתוֹ לִיאֹר, וּבְזָכוֹת זֶה הַגִּיעָה בְּתֵיבָה וְלִקְחָה אוֹתוֹ וּגְדַלְהָ אוֹתוֹ בְּתוֹךְ הַבַּיִת שֶׁל פְּרַעַה.

לְמָה? כִּי מִשֶׁה רִבְנוּ צְרִיף לְהִיּוֹת מִנְהִיג שֶׁל הַדּוֹר, וּמִנְהִיג שֶׁל הַדּוֹר צְרִיף לְלַמֵּד גְּנוּנֵי מַלְכוּת וְלָכוּ הוּא צְרִיף לְחִיּוֹת בְּמִקּוֹם שֶׁל מַלְכִים. אֲזִי מֵה עוֹשִׂים? אוֹמְרִים לְפַרְעֹה, תִּגְדֹר שֶׁאֵת הַיְלָדִים יְשַׁלִּיכוּ לִיאֹר, וְכֵן הַכֹּל מִתְגַּלְגֵּל. אִם פְּרַעַה לֹא הִיָּה גּוֹזֵר אֶת זֶה, הִיָּה מִשֶׁה רִבְנוּ, אֲבָל לֹא הִיָּה מִשֶׁה רִבְנוּ שְׂגוֹדֵל אֲצֵל גְּנוּנֵי מַלְכוּת. יוֹצֵא שְׂדוּקָא מִמָּה שֶׁפְּרַעַה גָּזַר, מִשֶּׁם צִמַח מִשֶׁה רִבְנוּ. פְּלֵא פְּלֵאִים.

לא ידעתי איך אצליח להביא אותם לפתח העיר לזו

עוֹד אֶחָד מֵהַדְּבָרִים שְׂרוּאִים בְּחז"ל, בְּמִסְכַּת סֵפֶה (דף נג ע"א). הַגְּמָרָא אוֹמְרֵת שְׂוִים אֶחָד שְׁלֹמֶה הַמֶּלֶךְ רֹאֶה אֶת מְלֶאךְ הַמְּנוֹת עֲצוּב.

שׂוֹאֵל אוֹתוֹ לְמָה אֵתָּה עֲצוּב? אוֹמֵר לוֹ מְלֶאךְ הַמְּנוֹת, מֵה אֲנִי אֲסַפֵּר לָךְ? גָּזְרוּ עָלַי לְקַחַת מִמֶּךָ אֶת שְׁנֵי הַסּוֹפְרִים שֶׁלָּךְ. אֲנִי צְרִיף לְקַחַת אוֹתָם וְלֹא נְעִים לִי. לֹא נְעִים שְׂאֲנִי לּוֹקַח אוֹתָם.

יֵשֶׁר שְׁלֹמֶה הַמֶּלֶךְ קָרָא לְכַמְּה שְׂדִים, תִּקְפִּיצוּ אֶת הַסּוֹפְרִים שְׁלִי לְעִיר 'לזו'. תִּקְחוּ אוֹתָם לְעִיר לזו שֶׁיִּכְנָסוּ שָׂמָה. שֶׁם מְלֶאךְ הַמְּנוֹת לֹא יִכּוֹל לְהַגִּיעַ.

לְמַחְרַת הוּא רֹאֶה אֶת מְלֶאךְ הַמְּנוֹת צוֹחֵק. שׂוֹאֵל אוֹתוֹ תִּגִּיד לִי לְמָה אֵתָּה צוֹחֵק? הוּא אוֹמֵר מֵה אֲנִי אֲגִיד לָךְ? אֲמָרוּ לִי לְקַחַת אֶת שְׁנֵי הַסּוֹפְרִים שֶׁלָּךְ בְּפִתַח שֶׁל הָעִיר שֶׁל לזו. עֲכָשְׁוֹ תִּרְאֶה, אֵינן שׁוֹם תִּכְנוֹן שֶׁהֵם יִגִּיעוּ לָשֶׁם. מֵה אֲנִי אֲמֹר לְעִשְׂוֹת? בְּאֲתִי, סִפְּרִיתִי לָךְ אֶת הַדְּבָרִים. אֵתָּה עוֹרֵת לִי, לְקַחַת אוֹתָם עַד הַפֶּתַח שֶׁל הָעִיר לזו.

אִם שְׁלֹמֶה הַמֶּלֶךְ הִיָּה בְּלִי חֻמּוֹת, נִגְזֹר, נִגְזֹר, מֵה אֲנִי אֲמֹר לְעִשְׂוֹת? אִם זֶה הַגְּזָרָה מִלְּפָנֵי הַשֵּׁם, אֲנִי לֹא מִתְחַכֵּם. בְּזָה שֶׁשְׁלֹמֶה הַמֶּלֶךְ הִתְחַכֵּם, בְּזָה הַבִּיא אֶת הַגְּזָרָה שְׁלוֹ.

כל הכסף שלך ילך ליוסף מוקיר שבת

אוֹתוֹ דְּבַר הַגְּמָרָא מְסַפֵּרֵת בְּמִסְכַּת שֶׁבֶת (דף קט ע"א). עַל הַשִּׁכּוֹן שֶׁל יוֹסֵף מוֹקִיר שֶׁבֶת, הִיָּה עֲשִׂיר מִלִּיאֲרָדוֹ גָּדוֹל. יוֹם אֶחָד אֲמָרוּ הַחוֹזִים בְּכוֹכְבִים לְעֲשִׂיר הַזֶּה, אֵתָּה יוֹדֵעַ, כֹּל הָעֵשֶׂר שֶׁלָּךְ יֵלֵךְ לְיוֹסֵף מוֹקִיר שֶׁבֶת. מֵה אֵתָּה מְדַבֵּר? בְּחַיִּים הוּא לֹא יִקְבַּל שֶׁקֶל מִמֶּנִּי.

מֵה עֲשֶׂה הָעֲשִׂיר הַזֶּה? לָקַח אֶת כָּל הַכֶּסֶף שְׁלוֹ, וְקָנָה יְהוֹלָם, תִּפְר אֶת זֶה בְּכוּבַע שְׁלוֹ. מְסַפֵּרֵת הַגְּמָרָא, הִלְךְ בְּדַרְךָ, עָלָה עַל הַמַּבְרָא [גִּשְׁר], הַגִּיעָה רוּחַ חֲזָקָה, וְהַגִּיעָה אֶת הַכוּבַע לַיָּם. הַגִּיעַ דָּג גָּדוֹל, בָּלַע אֶת הַיְהוֹלָם. הַדָּג הַזֶּה נִתְפַּס בְּעֶרֶב שֶׁבֶת, מֵאַחַר כָּבֵד, כְּמַעַט לְפָנֵי שֶׁבֶת. טוֹב... מִי יִקְנֶה עֲכָשְׁוֹי כִּזָּה דָּג גָּדוֹל? אֵף אֶחָד, עֲכָשְׁוֹי כָּבֵד כָּלֵם הַכִּינוּ אֲכַל לְשֶׁבֶת. מִי כָּבֵד יִקְנֶה? מְסַתְמָא, יוֹסֵף מוֹקִיר שֶׁבֶת, קוֹנֶה דָּגִים. יֵאלֶלְהָ, שְׂיִקְנֶה. קָנָה, חֲתָךְ אוֹתוֹ, וְנִמְצָאָה בְּפָנִים הַמְּרָגְלִית.

אִם אוֹתוֹ עֲשִׂיר, לֹא הִיָּה מִתְחַכֵּם. וְהִיָּה אוֹמֵר טוֹב, נִגְזֹר עָלַי שֶׁהַכֶּסֶף יֵלֵךְ לְיוֹסֵף מוֹקִיר שֶׁבֶת, אִם זֶה הַגְּזָרָה, זֶה הַגְּזָרָה, אֵינן מֵה לְעִשְׂוֹת? כָּלֵם לְהִיּוֹת שֶׁלֹּא הִיָּה קוֹרָה כְּלָם*, מֵה שְׂבִטוּחַ הוּא שְׂבִיבָה שֶׁהוּא הִתְחַכֵּם, דְּוָקָא מִשֶּׁם הַגִּיעָה הַיְשׁוּעָה לְיוֹסֵף מוֹקִיר שֶׁבֶת.

* הוֹלָךְ תַּמִּים יִשְׁעֵי וְנִשְׁעֵי דְרִכֵּים יַפּוֹל בְּאֶחָת (משלי כח, יח).

גזרת מלך מול גזרת בשר ודם

אוֹתוֹ דְּבַר, תּוֹסֵפּוֹת מְזִכְרִים ("ע"ז: יד"ה אָמַר לֵיה), וּמוֹבָא בְּסִפְר מְנוֹרַת הַמְּאֹר (ר' יִצְחָק אֲבוּהָבָה הִרְאִישׁוּן נֶר ג' קָלֵל א' [אוּ כָלֵל ב' בְּחֻלְק מִן הַסְּפָרִים] חֻלְק ב' פֶּרֶק ב') בְּהַרְחֵבָה גְדוֹלָה.

סְפוּר זֶה הִיָּה בְּזִמְנוֹ שֶׁל רַבֵּן שְׁמַעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל, גְּזַר הַמֶּלֶךְ, שֶׁלֹּא יַעֲשׂוּ בְרִית מִלְּהָ לְתִינוּקוֹת. טוֹב, לְרַבֵּן שְׁמַעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל, נוֹלַד בֶּן, אֲשֶׁתוֹ שׂוֹאֵלָת, מֵה עוֹשִׂים? אָמַר, מֵה זֶה מֵה עוֹשִׂים? יֵשׁ לָנוּ גְזַרַת מֶלֶךְ, וְיֵשׁ לָנוּ גְזַרָה שֶׁל בֶּשֶׂר וְדָם, לְמִי נִשְׁמַע? בְּרוּר שְׁצִרִיף לְשַׁמֵּעַ לְגְזַרַת מֶלֶךְ. עֲשׂוּ בְרִית מִלְּהָ, וְיִקְרָא שְׁמוֹ בְּיִשְׂרָאֵל 'הַהוֹדָה', הוּא רַבִּי יְהוּדָה הַנָּשִׂיא.

שֶׁר הָעִיר קָרָא לְרַבֵּן שְׁמַעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל. אֵתָּה יוֹדֵעַ שֵׁשׁ גְזַרַת מֶלֶךְ שֶׁלֹּא עוֹשִׂים בְּרִית מִלְּהָ, לְמָה אֵתָּה עוֹשֶׂה בְּרִית מִלְּהָ? אָמַר לוֹ, אֲנִי מְשַׁעֲבֵד לְבוֹרָאִי. בּוֹרָאִי אָמַר לְעִשְׂוֹת בְּרִית מִלְּהָ, אֲנִי עוֹשֶׂה בְּרִית מִלְּהָ.

אָמַר הַשֵּׁר לְרִשְׁב"ג, מִפְּאֵת כְּבוֹדָךְ, אֵינִי יִכּוֹל לְדוֹן אוֹתָךְ, אֲבָל אֲנִי אֲשַׁלַּח אוֹתָךְ לְמִלְכָּה. שִׁלַּח אוֹתוֹ לְמִלְכָּה, בְּדַרְךָ הֵם הַגִּיעוּ לְמַלוּן, אֵת מִי פָּגְשׁוּ שָׂמָה? אֵת אֲשֶׁתוֹ שֶׁל הַמֶּלֶךְ. אֲשֶׁתוֹ שֶׁל הַמֶּלֶךְ, שׂוֹאֵלָת אֵת אֲשֶׁתוֹ שֶׁל רַבֵּן שְׁמַעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל, מֵה אֵת עוֹשֶׂה פֹה? סְפָרָה לָהּ, בָּאוּ לְהִרְגֵּי אוֹתִי עֲכָשְׁוֹי.

לְמָה לְהִרְגֵּי אוֹתָךְ? בְּגִלְל שְׁעִשְׂוִיתִי בְּרִית מִלְּהָ לְתִינוּק שְׁלִי. אֲזִי אֲמָרָה אֲשֶׁתוֹ שֶׁל הַמֶּלֶךְ, גַּם לִי נוֹלַד תִּינוּק, בּוֹאִי נַעֲשֶׂה הַחֲלָפוֹת. וְאֲשֶׁתוֹ שֶׁל רִשְׁב"ג לְקַחָה אֶת הַבֵּן שֶׁל הַמֶּלֶךְ בְּעֲצָמוֹ.

הַגִּיעוּ לְפָנֵי הַמֶּלֶךְ, שׂוֹאֵל הַמֶּלֶךְ אֶת רַבֵּן שְׁמַעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל, לְמָה עִשְׂוִיתִי בְּרִית מִלְּהָ? אָמַר לוֹ, לֹא, מִי סִפֵּר לָךְ אֵת זֶה? אֵינן בְּרִית מִלְּהָ, תִּבְדֹּק. בְּדִקּוֹ, רִאוּ שְׂאִין בְּרִית מִלְּהָ, הוּא לֹא מֵהוּל.

אָמְרוּ לוֹ הַשָּׂרִים, כְּבוֹד הַמֶּלֶךְ, אֲנַחְנוּ הֵיינוּ בְּבְרִית. רְאִינוּ שְׁעִשְׂוִי בְּרִית. אֲבָל מֵה אֲנִי אֲגִיד לָךְ, אֲלֵקִים שֶׁל אֱלֹהִים, עוֹשֶׂה לָהֶם נְסִים מֵעַל הַטֶּבַע. מֵה אֲנִי אֲגִיד לָךְ?

עֲכָשְׁוֹי, מֵה חֲשַׁבְוֹן שֵׁשׁ פֹּה? שִׁזָּה הַבֵּן שֶׁל הַמֶּלֶךְ בְּעֲצָמוֹ, לֹא מִשִּׁיְהוּ אַחַר, זֶה הַבֵּן שְׁלוֹ. הַמֶּלֶךְ אָמַר אִם כֵּכָה, אֲזִי בְּשִׁבִיל מֵה נִגְזֹר עֲלֵיהֶם שֶׁלֹּא יַעֲשׂוּ בְרִית מִלְּהָ, הִרִי הֵם יַעֲשׂוּ, וּבוֹרָא עוֹלָם יַעֲשֶׂה לָהֶם נְסִים אַחֲרִים. וְהַמֶּלֶךְ צִוָּה לְבַטֵּל אֶת הַגְּזָרָה הַזֹּאת. וְאֵת הַשֵּׁר שֶׁשִּׁלַּח אוֹתוֹ, צִוָּה לְהִרְגֵּי. לְמָה? כִּי הַשֵּׁר הִטְרִיחַ אֶת גְּדוֹל יִשְׂרָאֵל בְּחֻמָּם, וְזֶה עֲצָמוּ בְּזִיוֹן לְמִלְכָּה.

אֲזִי תִרְאוּ מֵה זֶה. מֵהמֶלֶךְ בְּעֲצָמוֹ הִתְבַּטְּלָה הַגְּזָרָה, לֹא מִמִּשְׁהוּ אַחַר. מֵהבֵּן שֶׁל הַמֶּלֶךְ בְּעֲצָמוֹ הִתְבַּטְּלָה הַגְּזָרָה.

אֲבָל מֵה הַרְחוּנוֹ מִכָּל הַסְּפוּר הַזֶּה? שְׂבִינְתִים, עַד שֶׁאֲשֶׁתוֹ שֶׁל רַבֵּן שְׁמַעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל קָלְכָה לְמִלְכָּה, עַד שֶׁהִיא חָרָה, בִּינְתִים הִיא הַנִּיקָה אֶת הַתִּינוּק הַזֶּה. מֵה, יֵשׁ בְּרָרָה? בִּינְתִים הִיא הַנִּיקָה אֶת אֲנְטוֹנִינוּס. כְּמָה זְמַן הִיא הַנִּיקָה אוֹתוֹ? אוֹלֵי חֲצֵי יוֹם, אֲנִי יוֹדֵעַ כְּמָה זְמַן, פְּעַמִּים, שְׁלוֹשׁ, אֲנִי לֹא יוֹדֵעַ כְּמָה זְמַן הִיא הַנִּיקָה אוֹתוֹ, וּבְסוֹף אֲנְטוֹנִינוּס הִתְגַּיֵּר.

רְאִיתִי מֵה זֶה? אִיךְ מִינְקַת יְהוּדִיָּה עַל יַלְד בְּגִיל אֶחָד עֲשׂוֹר יָמִים שֶׁפְּעִיפָה עָלָיו, שְׂבִטוֹף יְמִי עֲשֶׂה בְּרִית מִלְּהָ וְהַתְּגַיֵּר. וּבְמְנוֹרַת הַמְּאֹר פּוֹתֵב וּשְׂנִיָּהֶם (בְּרִי אֲנְטוֹנִינוּס) נוֹחֲלִים בְּיַחַד בְּגוֹ עֲדוֹ. פְּלֵא פְּלֵאִים.

מֵה לְפָעֲמִים אֲפָשֶׁר לְעִשְׂוֹת כְּשֶׁבֶן אָדָם מְבִיֵן אֶל תִּבְרַח מֵהַגְּזָרָה שֶׁל הַשֵּׁם, הַכֹּל בְּרוּר, הַכֹּל מְסוֹדֵר, אֶל תְּנַסֶּה לְעִשְׂוֹת דְּבָרִים אַחֲרִים. הַעוֹלָם מְסוֹדֵר, כֹּל הַעוֹלָם מְסוֹדֵר, כָּל שֶׁאֵתָּה מִתְחַכֵּם לְעִשְׂוֹת דְּבָרִים, שָׂמָה זֶה הַנְּפִילָה שֶׁל הַבֵּן אָדָם. כָּל שֶׁמִּתְחַכְּמִים, אֶל תִּתְחַכֵּם, גְזַרַת מֶלֶךְ זֶה גְזַרַת מֶלֶךְ תִּסַּע עִם הַגְּזָרָה הַזֹּאת, שָׂמָה נִמְצָא כֹּל הַרוּחַ שֶׁל הַבֵּן אָדָם.

בזכות מה עלינו לארץ ישראל ונצלנו

סְפָרָה אִיזוֹ אִשָּׁה אַחַת, גְּדֻלְנוּ בְּבִית שֶׁל עֲשִׂירִים, אֲבָל לֹא עֲשִׂירִים שֶׁאַתֶּם מִכִּירִים. אַתֶּם מִכִּירִים הַרְבֵּה אֲנָשִׁים, אֲנִי כְּדָגְמָה אֶתוֹן לָכֶם שֶׁשְׂשִׁאֲנִי נוֹלַדְתִּי אֲבָא קָנָה לִי בִּנְיָן שֶׁל עֲשִׂירִים קוֹמוֹת, אָמַר לִי זֶה כְּשֶׁתִּתְחַתְּנִי יְהִיָּה לָךְ מֵאִיפֹה לְהַתְּפָרְסֵנִי. בִּנְיָן שֶׁל עֲשִׂירִים קוֹמוֹת, זֶה הִיָּה טְבַעֵי בְּבִית, זֶה לֹא הִיָּה מִשְׁהוּ מִיחָד. מַעוֹלָם לֹא הִרְמַנְו צִלְחַת בְּבִית כִּי הָיוּ לָנוּ מְשֻׁרְתִים וּמְשֻׁרְתוֹת.

הֵיינוּ בְּאִירוּפָה, וְהַמְצָב הַתְּחִיל לְהִיּוֹת לֹא הִכִּי טוֹב, וְאֲזִי אֲמָרוּ לְאֲבָא, תְּשַׁמְעֵ, אֵתָּה יִכּוֹל לְפַסְפֵּס אֶת כָּל הַכֶּסֶף שֶׁלָּךְ. אֲבָא הִלָּךְ לְכָל מִינֵי עֲשִׂירִים, אֱלֹו שְׂמִיבִינִים, אֲנָשִׁי עֲסָקִים, שֶׁאֵל אוֹתָם אִיפֹה אֲנִי אֲשַׁקִּיעַ? אֲמָרוּ לוֹ, אֶת כָּל הַכֶּסֶף שֶׁלָּךְ תְּשַׁקִּיעַ בְּרוֹבָל הַרוֹסִי, הוּא מְטַבֵּעַ חֻק מֵאֵד, תְּשַׁקִּיעַ בוֹ הַכֹּל.

אֲבָא מְכַר אֶת הַבְּנִיָן שֶׁל הָעֲשִׂירִים קוֹמוֹת, מְכַר אֶת הַדִּירָה שְׁלֵנוּ, מְכַר אֶת כָּל הַהִשְׁקָעוֹת שְׁהָיוּ לוֹ, וְקָנָה בְּהַכֵּל כֶּסֶף רוֹבֵל רוֹסִי. אוֹלֵי עֲבָרוּ יוֹמִים, וְיוֹם אֶחָד אַחֵי 'דוֹד' רַץ הַבִּיתָה עִם עֵתוֹן וְנִכְנַס הַבִּיתָה וְאֲבָא הִיָּה לוֹמֵד, וְאֲמָא אֲמָרָה לוֹ אֶל תְּפָרִיעַ לְאֲבָא.

בְּעֵתוֹן, בְּכּוֹתֶרֶת הִרְאִישׁוֹנָה הִיָּה כְּתוּב שֶׁהַרוֹבֵל הַרוֹסִי צָנַח לְגַמְרִי, לֹא שׁוֹה גַם עֲשׂוֹר

אבל מי שמישיב רעה תחת טובה יש קללה חמורה מאד. לא תמוש, לא תמוש! כל הזמן. כמה אנשים מחכים שבבית שלהם יהיו שמחות. כמה אנשים מחכים שהבית יזוז, שתהיה פרנסה, שיהיה בריאות. יש פה קללה.

עכשיו מגיע הפסח ויש נקיונות, ולפעמים ההורים צריכים עזרה. ואין לה זמן להורים שלך. אין לה זמן להורים שלך. יש אנשים שאפילו להורים טלפון בערב שבת אין להם זמן. תתקשר תגיד שבת שלום. אין לו זמן אפילו.

זה לא נקרא 'מישיב רעה תחת טובה'? גילו אותה, רוממו אותה. ההורים שלך נתנו לה את הלב ואת הנשמה. הכל נתנו לה. עכשיו הם צריכים עזרה.

אבא מתקשר אליך תבוא לחג. והוא יש לו חשבונות. יש לו חשבונות. מה יש לה חשבונות? מה יש לה חשבונות יותר מהפרת הטוב? איזה חשבונות יש יותר מזה? אין יותר מזה בעולם, בעולם.

צריכים לדעת להכיר טובה. זה הדבר הגבוה ביותר. אתה מחפש שמחות בבית? תדע להכיר טובה. האלף בית זה ההורים. שבאמת חביבים להם הכל. מה שלא תעשה בעולם, לא תגיע להכיר טובה להורים. אז זה אלף בית לפני הכל.

לכן עכשיו בתקופה הזאת של החגים, של כל הקניות, צריכים לזכור את המשפחה, את ההורים בפרט. לדעת באמת לזכור להכיר טובה. זה דבר גדול עד מאד.

הכרת הטוב של 'קמחא דפסחא'

אנחנו מזכירים גם כל שנה את המכתב שכתבו פעם לפני איזה עשרים שנה. אני חושב שכתבו את זה ב'תני נאמן'. היה אז איזה ארגון שקראו לו 'יד אברהם' [אני לא יודע אם הארגון הזה קיים היום]. הארגון הזה היה מחלק כסף לאברכים.

הוא כתב שם איזה מודעה. "חלקנו כסף לאלפי אברכים [הם היו מחלקים סכומים גדולים], ולא קבלנו מכתב תודה אחד משום אברך. מאף אברך לא קבלנו מכתב תודה אחד. ואנחנו צריכים את המכתבים האלו לא בשבילנו. בשביל לקחת לתורמים, להגיד לתורמים הנה התשובות".

כל אחד פה מאתנו, מקבל באזור שלו, בסביבה שלו, מקבל קמחא דפסחא. תרים טלפון. פעם אחת תגיד תודה רבה. נתנו לה; בפרט להורים שנתנו לה. תגיד תודה רבה. הוא אומר 'תודה רבה' כאלו כפאו שד. למה? תגיד מכל הלב!

לשמח ולעודד את בחורי הישיבות

דבר אחד אחרון, בזה אני אסיים. שבעיניי הגאון הגדול של יוצאים בחורי הישיבות. אולי ביום חמישי כבר יוצאים, אולי יום ראשון.

אתם לא יודעים כמה בחורי ישיבות נמצאים על הגדר, אף אחד לא יודע. יכול להיות שהוא נראה לה ממש 'דוס'. ואתה לא יודע מה הולך בתוך הלב.

ביום ששי הזה, קבלתי טלפון מאיזה בחור. אף אחד לא היה מאמין. זה בחור צדיק גדול. יש לו מיליון ואחד נסיונות, אף אחד לא יודע.

כל אחד מאתנו שיושב פה. אם רק תתייחס. אתה לא יודע מה אתה יכול להקים דורות, דורות. דורות אני אומר לכם, דורות. רק תתייחס.

רק תטפח על השכם. לא מבקשים ממך הרבה. לא מבקשים הרבה. אל תנסה להעיר הערות. הערות לא בונות היום. כבר לפני מאתיים עשרים שנה, אמר רבי חיים מ'לודזין': "קשות לא נשמעים!".

קשות לא נשמעים! אז כל שכן בבין הזמנים בכלל לא נשמע. אל תחפש איפה אני לא 'נמצא', תחפש איפה אני 'נמצא'.

אני ר' עקיבא איגר... זה לא מתאים!

ספר איזה יהודי אחד, ואני מסיים. יום אחד הייתי בשעור איזו שאלה שאלה בשעור. אמר לי המגיד שעור, וואו את השאלה שלך שואל רבי עקיבא איגר, ואני קבלתי מרבתי, שאם שאלת שאלה של רבי עקיבא איגר, חייב להיות שרבי עקיבא איגר הנשמה שלו נכנסה בך. לא יתכן, לא יתכן שתכונן לקושיה של רבי עקיבא איגר בלי שהנשמה שלו תהיה בתוכך. לא יכול להיות, אין כזאת מציאות.

ספר הבן אדם, הגעתי הביתה לקחתי את האיפון, אני מרים את האיפון, אני אומר לעצמי, רבי עקיבא איגר מרים איפון?! רבי עקיבא איגר מרים איפון?! לא יכול להיות, לא יכול להיות. אני לקחתי אותו ושברתי אותו. אמרתי 'אני רבי עקיבא איגר'. ספר הבן אדם, אתה יודע מה? דברו אתי עשרת אלפים אנשים. "שבר את המכשיר, שברו!" שום דבר לא עזר. אין. ככל שדברו אתי, קניתי עוד אחד.

אבל כשהוא אמר לי שאני רבי עקיבא איגר, אמרתי 'עד כאן'. רבי עקיבא איגר לא נוגע בכל המכשירים. אני כבר משהו אחר.

מלה שאתה אומר, גם אם תגיד בטעות. בטעות, אולי אפילו בצחוק. אתה לא יודע מה אתה יכול להשפיע. וזה דורות על גבי דורות, זכיות שלא נגמרים לעולם. והשם יעזורנו על דבר כבוד שמו, אמן ואמן.

אגורות עכשיו. אבא נכנס, אבא הסתפל, והתברר לנו שביום אחד, ברגע אחד נהיינו עניים מרודים. משיא העשירות, הפכנו להיות לעניים המרודים ביותר שיכולים להיות.

טוב, אבא אומר, אז אם ככה, אז אין לנו מה לעשות פה. מה נעשה פה עכשיו? אז המקום שלנו זה ארץ ישראל. זהו, אין מה לעשות. כסף לא היה, אבא הלך להיות 'צבעי'. ואתה יודע מה זה בן אדם עשיר שמחזיק אנשים, ופתאום להתחיל לעבד עבודה פיזית, זה מאד קשה. ואבא עבד, כל הכסף שחסך בזה עליו לארץ ישראל.

אולי עברו כמה חדשים עד שהנאצים עלו לשלטון ואירופה כלה בערה ואנחנו נצלנו. התברר, שבזה שאנשים יעצו את אבא, אלו שמבינים בכסף, אלו שמבינים בעסקים, יעצו את אבא ואמרו לו תקנה רובל רוסי, זה רובל חזק מאד, מטבע מאד חזק. התברר שזו היתה ההצלה שלנו. בזה שהרובל נפל, צנח, בזה נצלנו.

דוקא איפה שאתה לפעמים רואה שחור, ואתה עדין מצפה לישועת השם, שם יש את הישועות הגדולות שבן אדם מרויח.

חובה להגיד תודה (מכתב מאליהו)

דבר שני אני מזכיר, יש לנו מצוה גדולה שחופפת אותנו במשך כל היום כלו 'הפרת הטוב', צריך להכיר טובה אחד לשני.

יש מכתב, כדאי לקרוא אותו. זה נמצא במכתב מאליהו (חלק ג' עמוד 341), כותב לו [בערך אני אומר את הלשון]: קראתי את המכתב שלך ואני לא מוצא שם מלה אחת של תודה. כתבתי לך מכתב ארוך כשלא היה לי זמן לכתב לך, והתנינתי ופניתי לעצמי זמן וכתבתי לך מכתב ארוך, חשבתי שתכתב לי איזו מלת תודה וברכה, ולא היה.

תדע לך, אם אתה מחפש אשר בחיים, כותב לו המכתב מאליהו, אם אתה מחפש אשר בחיים תדע להכיר טובה. איני מחפש שתגיד לי תודה, אני מחפש שלך יהיה טוב בחיים, תדע להכיר טובה.

הכרת הטוב של החפץ חיים לבלון המקנה

החפץ חיים, ספרנו את זה פעם (בעלון מספר 57), יש עליו שני ספורים. אחד ספור שספר אותו הרב שטיינמן, כשהחפץ חיים כבר היה מבגד מאד, יום אחד הוא נכנס למקנה לטבל, ומהאדים שהיו שם, החפץ חיים לא נשם, והתעלף.

הבלון של המקנה חשב שזה איזה שכור שנפל, והתחיל לבעט בן אדם הזה, בועט בו, להוציא אותו החוצה, בועט בו, ופתאום הוא רואה שיש לו ציצית. אמר אם יש לו ציצית, אז זה לא שכור. תפס אותו הבלון, הרים אותו, הוציא אותו החוצה, שפך עליו מים קרים. פתאום הוא רואה שזה החפץ חיים.

אומר לו החפץ חיים, תדע לך שהייתי קרוב למיתה יותר מן החיים. הייתי ממש רגעים לפני המות. ואתה הצלת אותי. אני חייב לך הפרת הטוב. אז אני, כהכרת הטוב, נותן לך חצי מה'משנה ברורה' שלי. חצי מה'משנה ברורה' שלי שחברתי, הכל יהיה שלך.

אומר הרב שטיינמן, החפץ חיים חפש איפה אני יכול להכיר טובה לבן אדם, מה אני איתן לו? מיליון שקל זה לא מספיק. מה אני יכול לתת לו כהכרת הטוב? אני יכול לתת לו רק דבר אחד - מה? חצי 'משנה ברורה'.

והחפץ חיים, בסוף ימיו, היה שבעיניי לפני ראש השנה, ערב הסליחות, שהאשכנזים אומרים סליחות, ראו אותו יושב באיזה מקום בוכה ואומר לעצמו, ישראל מאיר, אתה אפילו לא כלב, איפה הכרת הטוב שלך? אלוקים נתן לך כח לחבר 'חפץ חיים', נתן לך כח לחבר 'משנה ברורה', ואתה לא מכיר טובה. כלב מכיר טובה, כלב שהאדון שלו נותן לו אכל מכיר טובה, ואתה אפילו לא כמו כלב. כך היה בוכה החפץ חיים.

לשלח חבילות של הכרת הטוב ל'מעלה'

ספר המשגיח הרב יחזקאל לוינשטיין, יום אחד זה היה ביום היארצייט של הרב כהנמן. המשגיח הלך לרב שמואל רוזובסקי ראש הישיבה, אמר לו אתה יודע אני ואתה חביבים הכרת הטוב גדולה מאד מאד לרב כהנמן. בזכותו אנחנו יכולים לשבת להרביץ תורה בישראל בנחת. הוא הולך, דואג, היום זה יום הפטירה שלו. אנחנו חביבים שאני ואתה נשלח לו למעלה חבילות.

שואל אותו הרב שמואל רוזובסקי, איך שולחים למעלה חבילות? אני אגיד לך, אני בדרתי את כל העלוי נשמה הגבוה ביותר שיכול להיות. העלוי נשמה הכי גבוה שיכול להיות, זה אם אתה יודע לשבר את הרצון שלך. ואני כל יום משתדל לשבר שבירת רצון אחד לעלוי נשמת הרב כהנמן, בשביל הכרת הטובה על מה שהוא עשה. זה העלוי נשמה הגבוה ביותר שיכול להיות.

הכרת הטוב להורים

אתם יודעים, שלמה המלך אומר (משלי יז, ג): "מישיב רעה תחת טובה..." דבר חמור, חמור מיליון פעמים. אומר שלמה המלך, "...לא תמוש רעה מביתו". אתה יודע איזה פחד זה? אם אתה תאכל חזיר בכפור, אין כזאת קללה. אתה תחלל שבטות, אין כזאת קללה.